תורה אור

ניפרוס סודרא, אתי לידי סחיטה, נכסיה בנכתמא, זימנין דמיפסק ואתי למקטריה הלכך לא אפשר וא"ל רבא בר רב חנן לאביי תנן *לא מספקין ולא מטפחין ולא מרקדין ביו"ט וקא חזינן דעבדין ולא אמרינן להו ולא מידי ולטעמיך הא דאמר רבא *לא ליתיב איניש אפומא דלחייא דילמא מיגנדר ליה חפץ ואתי לאתויי והא קא חזינן (א)(עמי) דמותבי חצבייהו ויתבן אפומא דמבואה ולא אמרינן להו ולא מידי, אלא הנח לישראל *מוטב שיהו שוגגין ואל יהו מזידין, *סבור מינה הנ"מ בדרבנן אבל בדאורייתא לא, ולא היא ל"ש בדרבנן ול"ש בדאורייתא דהא תוספת יוה"כ דאורייתא היא וקא חזינן להו דקאכלי ושתו עד שתחשך ולא אמרי' להו ולא מידי: וכן אשה מחבירתה ככרות: בשבת הוא דאסיר אבל בחול שפיר דמי, לימא מתני' דלא כהלל דתנן *וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה ככר לחבירתה עד שתעשנה דמים שמא יוקרו חטין ונמצאו באות לידי רבית אפילו תימא הלל הא באתרא דקיץ דמיה הא באתרא דלא קיץ דמיה: ואם אינו מאמינו: איתמר הלוואת יו"ט רב יוסף אמר לא ניתנה ליתבע *ורבה אמר ניתנה ליתבע רב יוסף אמר לא ניתנה ליתבע דאי אמרת ניתנה ליתבע אתי למיכתב, רבה אמר ניתנה ליתבע דאי אמרת לא ניתנה לא יהיב ליה ואתי לאימנועי משמחת יו"ט, תנן ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו אי אמרת בשלמא לא ניתנה ליתבע משום הכי מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת אלא אי אמרת ניתנה ליתבע אמאי מניח טליתו אצלו, ליתן ליה ולתבעיה? אמר לא בעינא דליקום בדינא ודיינא מתיב רב אידי בר אבין *השוחט את הפרה וחילקה בראש השנה אם היה חדש מעובר משמט ואם לאו אינו משמט ואי לא ניתנה ליתבע מאי משמט? שאני התם דאיגלאי מילתא דחול הוא ת"ש מסיפא אם לאו אינו משמט אי אמרת בשלמא ניתנה ליתבע היינו דקתני אינו משמט אלא אי אמרת לא ניתנה ליתבע (ב) אמאי אינו משמט? דאי יהיב ליה שקיל, מכלל דרישא אי יהיב ליה לא שקיל? רישא צריך למימר ליה משמט אני סיפא לא צריך למימר ליה משמט אני כדתנן *המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני ואם אמר לו אעפ"כ יקבל ממנו משום שנאמר °וזה דבר השמטה רב אויא שקיל משכונא *רבה בר עולא מערים איערומי: וכן ערב פסח: א"ר יוחנן *מקדיש אדם פסחו בשבת וחגיגתו ביו"ט נימא מסייע ליה וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יו"ט הכא במאי עסקינן בממנה אחרים עמו על פסחו מעיקרא מיקדש וקאי והא אנן תנן *אין נמנין על הבהמה בתחילה ביו"ט שאני הכא כיון דרגיל אצלו כמאן דאימני ביה מעיקרא דמי והא תני רבי הושעיא הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו ונותן לו טלה לפסחו ומקדישו ויוצא בו התם נמי כיון דרגיל אצלו אקדושי (ג) ליה מעיקרא והא מקדיש קתני הקדש עילוי מדרבנן ומי אמר ר' יוחנן הכי *והא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן *לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהין תרומות ומעשרות, כל אלו ביו"ט אמרו ק"ו בשבת לא קשיא כאן בחובות שקבוע להן זמן כאן בחובות שאין קבוע להן זמן: **מתני'** מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב. מפיס אדם עם בניו ועם בני ביתו על השולחן, ובלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד מנה קטנה *ומטילין חלשין על הקדשים ביו"ט אבל לא על המנות:

גמ'

בנכתמא · כיסוי : **וזמנין דמיפסק כו'** · כיון דמלרכת ליה כיסוי קטר ליה בכד וזימנין דמיפסק ואתי למקטריה והוא קשר של קיימא דאסור מדאורייתא : **ואתי לידי סחיטה** · ודקאמר במסכת ביצה ניפרוס סודרא עלויה כו' (ד) [התם] בדבר יבש קא מיירי : **אין מספקין** · כף אל כף משום אבל : **מטפחין** · על הלב : **מרקדין** · לשמחה וטעמא מפרש במסכת ביצה שמא יתקן כלי שיר : **אפומא דלחייא** · לפי שאין ניכר כל כך בין מבוי לרה"ר : **ואתי לאתויי** · חפץ המתגלגל חוץ ד' אמות : ומגנדר אצביהן ומייתין ליה ל"ג : **בשבת הוא דאסור** · לומר "הלויני" משום מכתב : **הא בחול שרי** · ולא חיישינן לרבית ואף על גב דבלשון הלואה קאמר ליה : **באתרא דקיץ דמייהו** · דככרות לא אתי לידי רבית שאם יוקירו יתן דמיהן : **לא ניתנה ליתבע** · בב"ד שאין ב"ד נזקקין לה לעולם : **בדינא ודיינא** · לא לבא לדין ולא לברור דיין ולהטריח את עצמו : **השוחט את הפרה וחילקה בראש השנה** · של מוצאי שביעית ללוקחים ובהקפה וקיי"ל שביעית משמטת בסופה דכתיב "מקץ" : **אם היה חדש** · אלול מעובר ועשו ראש השנה שני ימים משמט דיום טוב ראשון של סוף שביעית היה ונמצאת זו הלואת שביעית, ואם לאו הויא לה הלואת מוצאי שביעית ואינו משמט : ל"ג אי אמרת בשלמא כו' ה"ג ואם לא ניתנה ליתבע מאי משמט הואיל ואין ב"ד נזקקין לכופו שמוטה היא ועומדת : **דחול הוא** · שהרי חדש מעובר ולא הוי יו"ט עד למחר הלכך אי לאו דשביעית הוא הוה גבי : **ואם לאו אינו משמט** · אלמא ניתנה ליתבע ומשני מאי אינו משמט דאי יהיב ליה שקיל : **מכלל דרישא אי יהיב ליה לא שקיל** · בתמיה : **רישא** · דהלואת שביעית היא אי נמי יהיב ליה לוה לריך למימר ליה מלוה משמט אנא : (ה) **ואם אמר** · הלוה אעפ"כ איני חפץ שישמטו יקבל ממנו : **דבר השמטה** · אפילו מקבל הוכו יזכיר לו שמיטה בדבורו : **שקיל משכונא** · בשעת הלואה מהלוה יו"ט : **מערים איערומי** · לאחר י"ט לוקח ממנו שום חפץ ומעכבו : **פסחו בשבת** · אם חל י"ד בשבת : **וחגיגתו ביו"ט** · ביום הקרבתה מותר להקדיש ואע"ג דתנן "אלו הן משום שבות אין מקדישין" הכי כיון דהקרבתן דוחה קדושתן דוחה : **בממנה אחרים עמו** · כדכתיב (שמות יב) במכסת נפשות : **על פסחו** · שהיה קדוש ועומד מאתמול : **אקדושי** · מקדיש ליה רועה מע"ש שהרי יודע שזה סומך עליו : **עילוי** · מעלה בעלמא שיקדישו בטלים : **כאן** · דקתני "אין מקדישין" בחובות שאין קבוע להן זמן קאי שאין הקרבתן דוחה שבת :

מתני' פרפרותיו · מיני מעדנים : **אבל לא מן הכתב** · אם כתב מע"ש כך וכך אורחים פלוני ופלוני זמנתי כדי שלא ישכחם לא יקרא באותו כתב בשבת ובגמ' מפרש טעמא : **מפיס** · לשון פיים מטיל פיים לחלק מי מגיע כל מנה ומנה : **ובלבד שלא יתכוין לעשות כו'** · שיהו המנות שוות ולא תהא אחת גדולה ואחת קטנה, לזכות בגדולה הזוכה ע"פ הגורל, והמתחייב ע"פ הגורל לקטנה, יטלנה, ובגמ' מפרש טעמא : **חלשים** · גורלות : **על הקדשים** · בין הכהנים : **אבל לא על המנות** · בגמרא מפרש :

גמ'

ניפרוס סודרא עליה אתי למסחטיה · מכאן מייתי ר"ת ראיה דביין ושמן לא שייכא סחיטה לעיל בשלהי שמונה שרצים (דף קיא: בד"ה הלי מסוכרייתא) פירשתי : **לא** מספקין ולא מטפחין · לא כפי' הקונטרס משום דא"כ מאי איריא ביו"ט אפי' בחול המועד נמי אסור כדתנן במועד קטן פרק בתרא (דף כח:) נשים במועד מענות אבל לא מטפחות אלא נראה לרבי משום שמחה רגילין לספק ולטפח בהשמעת קול ואסור שמא יתקן כלי שיר כדמפרש בהמוצא תפילין (עירובין דף קד.): **וכן** היה הלל אומר · כרבנן דפליגי עליה באיזהו נשך (ב"מ ד' עה.) וקי"ל :

רבה אמר ניתנה ליתבע · הלכה כרבה לגבי רב יוסף :

ורב אויא ורבה בר עולא מחמרי אנפשייהו כ"כ בס"א :

דאי אמרת ניתנה ליתבע אתי למיכתב · אע"פ שמזכיר לו לשון שאלה :

דאיגלאי מילתא דבחול הוה · ורב יוסף לא מיירי אלא בשבת ויו"ט ודאי :

והא תנן אין נמנין כו' · פירש ה"ר פורת בשם רבינו שמואל דל"ג ליה אדא דמה שייך להקשות מנמנין של רשות לנמנין של מצוה ועוד דמפרש התם בביצה פרק אין לדין (דף כז:) מאי אין נמנין אין פוסקין דמים בתחילה לבהמה ביו"ט הרי אני עמך בסלע הריני עמך בשתים אבל אומר לו הריני עמך לשליש ולרביע :

ולמ"ד

עין משפט
נר מצוה

ד א מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שלט סעיף ג וסימן תקכד סעיף א :

ה ב מיי' פ"א מהלכות שביתת עשור הלכה ז סמג לאוין סה וסם טור וטוש"ע או"ח סימן תרח סעיף ג :

ו ג מיי' פ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה ג סמג לאוין קנג טוש"ע יו"ד סימן קסב סעיף א :

[נ"ל רבה]

ז ד שם סעיף ג :

[ב"ב ס: ועי' תוס' לעיל נה. ד"ה ואע"ג ותוס' ב"ב ס: ד"ה מוטב ותוס' ע"ז ד. ד"ה שהי']

ח ה מיי' פ"ד מהלכות י"ט הלכה כה טוש"ע או"ח סימן תקכה סעיף א:

ט ו מיי' פ"ט מהלכות שמיטה ויובל הלכה ה סמג עשין קמב :

י ז מיי' שם הלכה כח סמג לאוין רעא טור וטוש"ע חו"מ סימן סז סעיף לו :

יא ח מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה יד ופ"א מהלכות קרבן פסח הלי"ט סמג עשין רכג :

יב ט מיי' פ"ד מהלכות י"ט הלכה יט סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סימן תקכד סעיף א :

יג י מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה יד סמג לאוין סה ועה טור ש"ע או"ח סימן שלט סעיף ד וסימן תקכד סעיף א :

◆

רבינו חננאל

להא . דא"ל תנן לא מספקין ולא מרקדין ולא מטפחין . בנודרא . ופשוטה היא. ומיפרשא נמי בגמ' דהמביא כדי יין במס' יו"ט וכן שואלת אשה מחברתה ככרות . ודייקינן מינה בשבת הוא דאסור מכלל דבחול שרי מתניתין דלא כהלל כו' ומסקינן בה אפילו תימא כהלל באתרא דקייצי דמי . ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת. אתמר הלואת יו"ט רב יוסף אמר לא נתנה ליתבע רבא אמר ניתנה ליתבע ואתינן למיגמר מן מתניתין תנן ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו כו' ולא גמרינן מינה דלא מיפרשא בהדיא כחד מינייהו ומותבינן לרב יוסף מהא דתנן השוחט את הפרה וחילקה בראש השנה אם היה חדש מעובר משמט . פי' אם היה אלול מעובר נמצא יום לקיחתו חלק מן הפרה יום חול שר"ה מחר הוא וכיון שנושה בו דמי בשר הפרה שלקח מאתמול דכיון שנכנסה שנה שביעית משמטת לדברי רבא ניחא כי נתנה ליתבע ומלוה נושה בו וכשנכנסת שביעית משמטת אלא לרב יוסף דאמר לא נתנה ליתבע אמאי צריך למיתנא משמטת בלאו הכי פטור הוא מלשלם . ואפילו בשאר שני שבוע דהא לא ניתנה ליתבע . ופריק רב יוסף שאני התם דכיון דאיגלאי מלתא דחול היא (ניתנה ליתבע דהא מלוה דחול היא) ואנן לא קאימנא אלא הלואת יו"ט ואסיקנא למשמע מסיפא ואם לאו אינו משמט לרבא דאמר ניתנה ליתבע דתובעו ונפרע ממנו [ניחא] אלא לרב יוסף דאמר לא ניתנה ליתבע קשיא כיון דתני אינו משמט הלא משמע דתובע ונפרע ממנו ואינו יכול לומר לו כי השביעית השמיטתו ופריק רב יוסף לעולם לא נתנה ליתבע והמלוה אינו יכול ליתבע אלא אם יביא הלה ויפרעט יקבל ואינו צריך לומר משמט אני. ואקשינן עליה מכלל דרישא אי יהיב ליה מעצמו לא שקיל . ופריק רב יוסף ואמר רישא אם מחזיר לו צריך שיאמר לו משמט אני . דהא נושה בו מלוה . אבל ספק שאינו נושה בו מלוה אם יבא לחשבון אינו צריך לומר לו משמט אני אלא יקבל כדתנן המחזיר חוב בשביעית צריך שיאמר משמט אני . ואם אמר לו אעפ"כ יקבל ממנו משום שנאמר וזה דבר השמטה . ומפורש ענין זה בפ' השולח גט לאשתו. וראינו רבותינו שהיו מעמידין השמועה זו כרב יוסף. חדא (דרבה) [דרבא] לגבי רב יוסף תלמיד הוא ועוד סוגיא דשמעתא רובה כרב יוסף ריהטא ועוד מדחינן רב אויא מקבל משכונא מכלל שאם אין בידו משכון אינו יכול ליתבע . ותוב רבא בר עולא מיערם איערומי כלומר לא היה תובעו בהדיא אלא היה אומר לו הלויני וכאשר יתן לו ויבאו המעות לידו אומר לו יש לי אצלך הלואת יו"ט נשתלמתי אתם מכלל כי הלואת יו"ט כי האי גוונא יתכן אבל בהדיא לא ניתנה ליתבע וראינו תשובה לגאון ופסיק כרבא . ואמר רבא בתרא הוא . וקיי"ל דהלכתא כבתראי וכן הדעת נוטה : וכן ערב פסחים בירושלים כו'. א"ר יוחנן מקדיש אדם פסחו בשבת וחגיגתו ביו"ט נימא מסייעא ליה וכן ערב פסח כו' ופשוטה היא . הא דתני ר' הושעיא ומקדישו אוקמינא . הקדיש עלוי מדרבנן ואקשינן עלה והא תנא דאמר הלכה כסתם משנה ותנן אין מקדשין ואין מעריבין ואין מחרימין ומפרקינן הא דא"ר יוחנן מקדיש בשבת בחובות הקבוע להן זמן . כגון פסח שאם לא יעשנו היום אינו יכול לעשותו למחר והיא מצוה עוברת והא דתנן

מסורת
הש"ס

ביצה ל. וד' לו:

לעיל קמח. ביצה ל.

[ביצה ל. ע"ש]

[אלפס והרא"ש רבא]

דברים טו

ג"ז שם [מ"ח גיטין לו:]

נ"ל רבא פסחים סו:

[ועי' תוספות חגיגה ח. ד"ה משום ותוס' בכורות נח. ד"ה ואי]

[לעיל מו. וש"נ]

פסחים סו: ביצה לו:

[עי' תוס' לקמן קמט:]

◆

הגהות
הב"ח

(א) גמ' והא קא חזינן נשי דמותבי חצבייהו וכו' הנח להן לישראל : (ב) שם מאי אינו משמט דאי יהיב ליה : (ג) שם אקדושי מקדיש ליה מעיקרא : (ד) רש"י ד"ה ואתא לידי סחיטה וכו' סודרא עלויה כו' ביין ושמן קמיירי : (ה) ד"ה רישא וכו' משמט אני ואם אמר לו הלוה אעפ"כ כו' וכד"א :

שביעית פ"י משנה ב

נושא
מולד שיהו שוגגין
ואל יהו מזידין
מגנה

דוגמאות דרואים
עוברי עבירה
ולא אמרינן להו ולא מידי

נושא
הלואת
ככר
ורבית

נושא
הלואת יו"ט
אי ניתן
לתבוע
(מח' רבה ור"י)
מגנה

הוכחות
לב'
הצדדים

לא ניתן
לתבוע

ניתן לתבוע

תת נושא
החזרת חוב שזמן
פרעונו הגיע
בסוף שביעית

נושא
דינו של
ר' יוחנן:
הקדשות
שקרבין
ביו"ט
מותר
להקדיש
ביו"ט
מגנה

מקורות
שמסייעים
לר' יוחנן
שאמר מקדיש
אדם פסחו בשבת
וחגיגתו ביו"ט

(מעקב)

לטובת הדין

קושיא/דחיה